

Sygn. akt I ACa 1191/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 października 2016 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Jan Gibiec

Sędziowie: SSA Tadeusz Nowakowski

SSO Małgorzata Dasiewicz-Kowalczyk (spr.)

Protokolant: Justyna Łupkowska

po rozpoznaniu w dniu 21 października 2016 r. we Wrocławiu na rozprawie

sprawy z powództwa **Prokuratora Rejonowego w L. i J. W.**

przeciwko **(...) Bank (...) S.A. w W.**

o stwierdzenie nieważności umowy

na skutek apelacji powoda Prokuratora Rejonowego w L.

od wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy

z dnia 2 czerwca 2016 r. sygn. akt I C 464/14

1. **oddala apelację;**

2. **odstępuje od obciążenia powoda J. W. kosztami postępowania apelacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód, Prokurator Rejonowy w L., działający na rzecz J. W. w pozwie skierowanym w dniu 14 listopada 2014 roku do Sądu Rejonowego w L. przeciwko stronie pozwanej (...) Bankowi (...) (...) Oddziałowi w L., domagał się stwierdzenia nieważności czynności prawnej - umowy o kredyt gotówkowy nr (...) z dnia 14 grudnia 1994 r. na podstawie art. 189 kpc w zw. z art. 84 § 1 i 2 kc.

J. W. pismem z dnia 9 listopada 2015 roku oświadczył, że wstępuje do sprawy w charakterze strony powodowej.

Strona pozwana (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. w odpowiedzi na pozew, wniosła o oddalenie powództwa w całości i nie obciążanie strony pozwanej kosztami procesu oraz o zasądzenie od powoda na rzecz strony pozwanej zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrokiem z dnia 2 czerwca 2016 r. Sąd Okręgowy w Legnicy w punkcie I oddalił powództwo, w punkcie II zasądził od powoda J. W. na rzecz strony pozwanej 3600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, w punkcie III nie obciążył powoda pozostałymi kosztami procesu zaliczając je na rachunek Skarbu Państwa.

Sąd Okręgowy swoje rozstrzygnięcie oparł o następujące ustalenia faktyczne:

J. W. od początku lat dziewięćdziesiątych prowadził dla potrzeb strony pozwanej (...) oraz dla ludności wyceny wyrobów jubilerskich. Przez okres około trzech lat powód prowadził działalność gospodarczą pod nazwą

„ Wykonawstwo robót elektrycznych i wycena wyrobów jubilerskich. Działalność „ta była zarejestrowana do końca roku 1995-go. Z powodem strona pozwana podpisała porozumienie, że kosztowności nie wykupione przez pożyczkobiorców, a podlegające sprzedaży będą przez powoda z udziałem (...) spieniężane. Wyceny, których dokonywał powód stanowiły podstawę dla strony pozwanej do określenia wysokości pożyczek lombardowych udzielanych klientom banku. Pan K. M. (1) był sąsiadem powoda i zgłosił J. W., iż potrzebuje krótkoterminowej pożyczki pod zastaw 2 pierścionków z brylantami. Wyceny biżuterii znajomego na zlecenie strony pozwanej dokonał sam powód. Na podstawie przedmiotowej wyceny, strona pozwana udzieliła K. M. (1) pożyczki lombardowej w kwocie 120.000.000 starych złotych pod zastaw dwóch pierścionków z brylantami. W dniu 20 kwietnia 1994 roku została wypłacona przez bank gotówka K. M. (1). W tym samym dniu kredytobiorca udzielił pisemnego upoważnienia dla J. W. do odbioru przedmiotu zastawu, po uregulowaniu przez niego należności związanych z kredytem lombardowym. Ponieważ pierścionki te nie zostały przez kredytobiorcę lombardowego K. M. (1) wykupione, z dniem 21 lipca 1994 roku przeszły na własności (...). Strona pozwana podjęła starania sprzedaży biżuterii. Po konsultacjach z jubilerami we W. i L. okazało się, że wycena pierścionków dokonana przez powoda była zawyżona. W rozmowach powoda z dyrektorem banku (...) strony ustaliły, że aby sprzedać pierścionki za wyższą cenę, należy z transakcjami poczekać. Obie strony były zainteresowane takim rozwiązaniem, bowiem powód nie chciał być obciążony ewentualną zapłatą różnicy wynikającej z ceny sprzedaży biżuterii, a wartością wskazaną przez niego. Strona pozwana była zmuszona do takiego działania, z uwagi na przepisy prawa bankowego, bowiem rzeczy wniesione tytułem zastawu pod pożyczkę lombardową nie mogły zbyt długo pozostawać na koncie lombardowym. Strony po negocjacjach doszły do porozumienia, iż najbardziej korzystnym rozwiązaniem będzie udzielenie powodowi J. W. kredytu gotówkowego, którego celu nie trzeba dokumentować i po spłacie pożyczki wraz z odsetkami udzielonej K. M. (1), przenieść przedmiot zastawu z konta lombardowego na konto kredytów.

W dniu 14 grudnia 1994 roku została zawarta umowa kredytu gotówkowego pomiędzy J. W., a (...) Bankiem (...) (...) Oddziałem w L. w wysokości 176.000.000 starych złotych nr (...). Kredyt ten zgodnie z wnioskiem kredytobiorcy został mu udzielony na prowadzenie działalności gospodarczej i remont mieszkania. Ponadto, w tym samym dniu została zawarta pomiędzy tymi samymi stronami, umowa o ustanowienie rejestrowanego zastawu bankowego na 2 sztukach pierścionków z brylantami o wartości 310.400.000 starych złotych. Powód pokwitował odbiór gotówki 176.000.000 starych złotych. Umowa ta została zawarta na dwa lata. Z kwoty 176.000.000 starych złotych kwotę 173.450.000 starych złotych przelano na spłatę pożyczki lombardowej K. M. (1), zaś pozostała gotówka została wypłacona powodowi.

Ponieważ dalsze próby sprzedaży pierścionków przez bank (...) były bezskuteczne, strona pozwana wezwała powoda do spłacania rat kredytu gotówkowego. Powód pozostawił wezwania do zapłaty bez odpowiedzi. Ostatecznie został wystawiony bankowy tytuł egzekucyjny i wszczęta egzekucja z renty powoda, która to egzekucja jest nadal prowadzona przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w L., G. W. w sprawie sygn. akt KM 12/02.

Powód J. W. już pozewem z dnia 5 września 1996 roku domagał się zapłaty od strony pozwanej kwoty 1.800 złotych oraz umorzenia prowadzonej na podstawie tytułu bankowego, egzekucji. Sąd Rejonowy w L. prawomocnym wyrokiem z dnia 20 maja 1997 roku w sprawie o sygn. akt I C 650/96, oddalił powództwo, co do zapłaty przez stronę pozwaną na rzecz powoda kwoty 1.800 złotych, zaś postanowieniem z dnia 5 września 1996 roku wyłączył do odrębnego rozpoznania sprawę o umorzenie egzekucji, którą przekazał, jako rzeczowo właściwemu Sądowi Wojewódzkiemu w L.. Ostatecznie wobec nie uiszczenia przez J. W. opłaty sądowej, pozew o umorzenie egzekucji został zwrócony. Natomiast Sąd Rejonowy w L. oddalając w całości powództwo J. W. o zapłatę, ustalił także, w toku przedmiotowego procesu, iż umowa kredytu gotówkowego zawarta pomiędzy stronami w dniu 14 grudnia 1994 roku jest ważna. Apelacja powoda od powyższego orzeczenia została oddalona wyrokiem z dnia 7 października 1997 roku przez Sąd Wojewódzki w L., w sprawie o sygn. akt II Ca 298/97.

Ponownie powód J. W. wystąpił z pozwem przeciwko (...) Bankowi (...) Oddziałowi w L. o zapłatę - zwrot zajętej renty i umorzenie prowadzonej przeciwko niemu egzekucji, na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego. Prawomocnym wyrokiem z dnia 31 maja 1999 roku, Sąd Rejonowy w L. w sprawie o sygn. akt I C 811/98, oddalił powództwo co do umorzenia egzekucji i odrzucił pozew, co do zapłaty kwoty 3.899,99 złotych.

Wyrokiem z dnia 8 lutego 2000 roku w sprawie o sygn. akt I C 1063/99, Sąd Rejonowy w L. oddalił kolejne żądanie powoda J. W. skierowane przeciwko stronie pozwanej, tym razem w przedmiocie: ustalenia jednostronnego naruszenia zawartych warunków umowy kredytowej z dnia 14 grudnia 1994 r. wraz z umową o ustanowienie rejestru zastawu bankowego na podstawie wdrożonego do egzekucji tytułu wykonawczego nr (...) wystawionego przez (...) w L. i decyzji Urzędu Skarbowego z dnia 27 września 1995 r., a ponadto zasądzenie zagarniętej w egzekucji kwoty 6.346,87 zł wraz z oprocentowaniem 0,54 % w stosunku dziennym, od wartości dodanej do kolejno ściąganych kwot ratalnych oraz zasądzenie kosztów procesu. Rozpoznając apelację powoda, Sąd Wojewódzki w L. wyrokiem z dnia 13 kwietnia 2000 roku, w sprawie o sygn. akt II Ca 88/00, w pkt I uchylił zaskarżony wyrok w punkcie I w części oddalającej powództwo o zapłatę i w tym zakresie pozew odrzucił, zaś w pkt II orzeczenia, dalej idącą apelację oddalił.

Postanowieniem z dnia 29 stycznia 2001 roku w sprawie o sygn. akt I C 484/00, Sąd Rejonowy w L., odrzucił pozew powoda J. W. skierowany przeciwko (...) Oddział w L., w którym ponownie domagał się on zasądzenia kwoty 6.346,87 złotych. Sąd Okręgowy w L. postanowieniem z dnia 21 marca 2001 roku w sprawie sygn. akt II Cz 106/2001 oddalił zażalenie powoda na powyższe orzeczenie.

Sąd Rejonowy w L. prawomocnym wyrokiem z dnia 13 czerwca 2002 roku w sprawie sygn. akt I C 247/01, oddalił powództwo J. W. skierowane przeciwko (...) Oddział w L. o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności oraz ustalenie nieważności tytułu wykonawczego z dnia 10 sierpnia 1995 roku wystawionego przeciwko J. W. przez pozwanego.

Powód J. W. lat 66, ma wykształcenie wyższe pedagogiczne, zamieszkuje na stałe w L.. W dniu 27 stycznia 1985 roku uległ wypadkowi, podczas którego doznał urazu głowy, klatki piersiowej i obu rąk. Zranienia rąk były poważne. Leczył się wówczas u neurologa i chirurga plastycznego. Po wypadku powód odczuwał silne bóle w prawej ręce i nie mógł wykonywać prac fizycznych.

Stał się pobudliwy, nerwowy. W wyniku wypadku J. W. doznał 30 % trwałego uszczerbku na zdrowiu. Świadczenie rentowe z ZUS o/ L. zaczął otrzymywać od roku 1997 z ogólnego stanu zdrowia. W roku 1996 powód bardzo przejął się sprawą związaną z niespłaconym kredytem gotówkowym i toczącym się wobec niego postępowaniem egzekucyjnym prowadzonym przez komornika. Jego stan zdrowia uległ pogorszeniu. Przestał prowadzić działalność gospodarczą. Wówczas zaczął mieć szumy w głowie i podjął leczenie u lekarza psychiatry.

Nadal stosuje leki uspokajające. Obwodowa Komisja Lekarska do sprawy Inwalidztwa i Zatrudnienie w L. decyzją z dnia 24 XI 1989 roku zaliczyła powoda do drugiej grupy inwalidów z ogólnego stanu zdrowia. Powód mógł podjąć zatrudnienie w niepełnym wymiarze godzin. Inwalidztwo to jest trwałe i istnieje od stycznia 1985 roku. Stan zdrowia powoda uległ znacznemu pogorszeniu w okresie od 2 VII 1996 rok do dnia 1 lipca 1997 roku. Powód wymaga systematycznego leczenia psychiatrycznego od 10 kwietnia 2002 roku.

Powód J. W. nie złożył na piśmie stronie pozwanej (...) Bankowi (...) Oddziałowi w L. oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych wadliwego oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu w dniu 14 grudnia 1994 roku, które to oświadczenie miało dotrzeć do adresata w rocznym terminie zakreślonym w art. 88 § 1 k.c.

Prokuratura Rejonowa w L. prowadziła od 1996 - 1997 roku kilkanaście postępowań przygotowawczych i śledztw w sprawach z wniosków powoda J. W. o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez między innymi, Urząd Skarbowy w L. w związku z wydaniem decyzji administracyjnej (...) z art. 231§ 1 k.k.; przez komornika sądowego I. B. w związku z prowadzonym przez niego postępowaniem egzekucyjnym z art. 271 § 1 k.k.; przez pracowników (...) Oddział w L.

z art. 288 § 1 k.k.; przez Szefa Prokuratury Rejonowej w L. z art. 231 § 1 k.k.; ponownie o popełnienie przestępstwa przez Prokuraturę w L. polegającym na bezprawnym i zuchwałym sprzyjaniu łamania prawa przez (...) Oddział Banku (...) w L. z art. 276 k.k. Postępowania te kończyły się odmową wszczęcia śledztwa wobec braku ustawowych znamion czynu zabronionego. Postanowieniem z dnia 29 sierpnia 2001 roku, zostało umorzone dochodzenie w sprawie z doniesienia J. W. o fakcie popełnienia oszustwa na jego szkodę przez pracowników Banku (...) Oddziału w L. podczas podpisywania umowy o udzielenie kredytu w wysokości 17.500 złotych, gdzie składający to doniesienie nie pobrał tych pieniędzy z kasy banku, a pieniądze te pobrała pani D. C. pracownik banku i przelała je na poczet spłaty innej umowy pożyczki pod zastaw, a w chwili obecnej od lutego 2001 roku J. W. z renty potrącana jest spłata rat kredytu - **to jest o czyn z art. 286 § 1 k.k.**

Przy tak poczynionych ustaleniach faktycznych Sąd Okręgowy zważył, iż żądanie powoda Prokuratora Rejonowego w L. i powoda J. W. stwierdzenia nieważności umowy o kredyt gotówkowy zawartej w dniu 14 grudnia 1994 roku, pomiędzy J. W., a stroną pozwaną (...) Bankiem (...) Oddziałem w L. numer umowy (...) - z powodu braku świadomości J. W. w chwili jej zawierania - jest w całości nieuzasadnione. W ocenie Sądu Okręgowego termin określony w art.

88 § 2 k.c. do uchylenia się przez powoda od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu lub groźby, upłynął. Początek biegu terminu z art.

88 § 2 k.c. liczy się od dnia wykrycia błędu lub powzięcia wiadomości o takim błędzie. Początek terminu w przedmiotowej sprawie należało, zatem liczyć od dnia, kiedy strona dowiedziała się o błędzie, a w przedmiotowej sprawie był to dzień chociażby

w którym J. W. złożył zawiadomienie do Prokuratury Rejonowej w L.

o możliwości popełnienia przestępstwa przez pracowników Banku (...) w L.

w dniu zawarcia z nim umowy o kredyt gotówkowy 14 grudnia 1994 roku - czyli najpóźniej początek lutego 2001 roku. W ocenie Sądu Okręgowego powód przeciwko któremu prowadzone jest na podstawie bankowego tytułu wykonawczego postępowanie egzekucyjne, nie wykazał, aby w ogóle wypowiedział umowę kredytu w ciągu roku od wykrycia błędu tj. aby złożył drugiej stronie oświadczenie na piśmie, które dotarło do niej w rocznym terminie określonym w art. 88 § 2 kc.

Ponadto zgodnie z treścią art. 84 § 1 k.c. można uchylić się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu, co do treści czynności prawnej. Błędem, co do treści czynności prawnej, jest mylne wyobrażenie o którymkolwiek ze składników konkretnej czynności prawnej niezależnie od tego, czy element został wyrażony bezpośrednio w oświadczeniu woli podmiotu składającego oświadczenie, czy też chodzi o składnik uzupełniający treść czynności prawnej. Nie stanowi natomiast błędu, co do treści czynności prawnej, mylna ocena zarówno aktualnych, jak i przyszłych okoliczności i nieobjętych treścią dokonywanej czynności. Ocena taka dotyka bowiem już sfery motywacyjnej podmiotu dokonującego czynności prawnej, a błąd w pobudce nie ma doniosłości.

Ponadto Sąd Okręgowy zważył, iż powód w toku procesu nie wykazał w oparciu o przedstawione i zawnioskowane dowody, aby w chwili składania tego oświadczenia znajdował się w stanie wyłączającym świadome lub swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Powód kilka lat przed zawarciem umowy współpracował ze stroną pozwaną, dokonując w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej wyceny wyrobów jubilerskich. Stan zdrowia powoda po wypadku w styczniu 1985 r. nie miał wpływu na prowadzenie przez niego działalności gospodarczej, a powód został uznany za całkowicie i trwale niezdolnego do pracy

z ogólnego stanu zdrowia. Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy oddalił wniosek

o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu psychiatrii jako bezprzedmiotowy i zbędny z uwagi chociażby na to istotny wpływ czasu tj. 22 lata, jaki minął od dnia podpisania umowy o kredyt gotówkowy.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy oddalił powództwo, a orzeczenie

o kosztach oparł o treść przepisu art. 98 kpc oraz § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wywiódł Prokurator Rejonowy w L., zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

a. naruszenie art. 233 § 1 kpc poprzez błędne dokonanie ustaleń faktycznych, oparcie rozstrzygnięcia na niepełnym materiale dowodowym na skutek przeprowadzenia przez Sąd Okręgowy postępowania dowodowego bez rozważnie w sposób wszechstronny zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz nie dopuszczenie i pominięcie dowodów z zeznań ówczesnego dyrektora (...) Oddziału (...) w L. K. M. (2), ekspertyzy towaroznawcy jubilerskiego F. G. oraz opinii biegłych psychiatrów i psychologa klinicysty, a w konsekwencji przyjęcie, że stan zdrowia psychicznego J. W. pogorszył się dopiero pod koniec 1995 r. w reakcji na prowadzone postępowanie egzekucyjne, a także, że pomimo zawarcia pomiędzy stronami 14 grudnia 1994 r. umowy kredytu na prowadzenie działalności gospodarczej i remont mieszkania, w rzeczywistości strony uregulowały odpowiedzialność J. W. za nieistniejącą szkodę wynikłą ze sporządzenia przez niego rzekomo wadliwej wyceny pierścionków z brylantami na zlecenie banku, pomimo, iż brak było podstaw do obciążenia go taką odpowiedzialnością, czym został wprowadzony w błąd oraz braku zdolności powoda do samodzielnego, świadomego i rozsądnego działania z uwagi na spożyty alkohol i istniejące w tym czasie oraz stwierdzone

w 1988 r. w opinii biegłego z Akademii (...) we W. poważne schorzenia na podłożu psychoorganicznym wynikające z urazu doznanego w wypadku komunikacyjnym w dniu 27 stycznia 1985 r. skutkujące od tego momentu trwałym inwalidztwem w postaci nadpobudliwości nerwowej i innymi uszczerbkami neurologicznymi w tym celebrastenią pourazową;

b. obraży art. 88 § 2 kc w związku z art. 5 kc poprzez przyjęcie wygaśnięcia uprawnienia do uchylecia się przez J. W. od skutków złożonego oświadczenia woli, podczas gdy za skuteczne oświadczenie o uchyleciu się od skutków zawarcia umowy kredytowej z dnia 14 grudnia 1994 r. poczytywać należy powództwo wywiedzione przez Prokuratora Rejonowego w L. na rzecz J. W. w dniu 14 listopada 2014 r. tj. w terminie roku od dnia wykrycia błędu, jak również nie rozważenie przez Sąd bezskuteczności uznania długu przez J. W. z uwagi na ewidentny brak materialno-prawnej podstawy zobowiązania do pokrycia szkody wynikłej ze sporządzenia przez niego rzekomo wadliwej wyceny pierścionków na zlecenie banku, podczas gdy z materiału dowodowego wynika oczywisty brak zasadności roszczeń pozwanego Banku. Mając powyższe na uwadze Prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji lub zmianę wyroku i orzeczenie zgodnie z żądaniem pozwu.

Strona pozwana w odpowiedzi na apelację wniosła o jej oddalenie i zasądzenie od powoda na rzecz strony pozwanej kosztów zastępstwa procesowego przed Sądem II instancji według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Sąd I instancji poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne. W ocenie Sądu drugiej instancji, powód nie posiada jednak interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie, o którym mowa w art.

189 k.p.c. Interes ten z reguły bowiem nie występuje wtedy, gdy osoba zainteresowana może w innej drodze, za pomocą dalej idącego roszczenia, osiągnąć w pełni ochronę swych praw. Powód nie powołał wprost, jaki ma interes prawny w ustaleniu nieważności umowy. Z okoliczności faktycznych sprawy w oczywisty sposób wynika, iż celem ustalenia jest zapobieżenie egzekwowania przez stronę pozwaną świadczenia wynikającego z umowy o kredyt gotówkowy zawartej w dniu 14 grudnia 1994 r. Pozwany Bank na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego, któremu Sąd Rejonowy w L. postanowieniem z dnia 2 października 2000 r. w sprawie o sygn. akt I Co 802/00 nadał klauzulę wykonalności, wszczął postępowanie egzekucyjne, które prowadzone jest przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w L. – G. W. pod sygn. I KM 12/01. W pozwie i piśmie procesowym z dnia 24 września 2015 r. powód wyraźnie wskazał

właśnie na dolegliwości związane z prowadzoną egzekucją komorniczą. Uzyskanie przez powoda wyroku ustalającego nieważność umowy kredytowej nie przełoży się jednak w sposób bezpośredni na tok postępowania egzekucyjnego.

Według jednolitego stanowiska judykatury, możliwość wniesienia powództwa dalej idącego, tj. dającego pełniejszą ochronę naruszonej sfery prawnej powoda jest okolicznością wyłączającą istnienie interesu prawnego warunkującego możliwość wniesienia powództwa o ustalenie na podstawie art. 189 k.p.c. W szczególności możliwość wniesienia powództwa o wykonanie określonego obowiązku, którego przesłanką jest ocena określonego stosunku prawnego np. ocena ważności bądź nieważności umowy, wyłącza istnienie interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie, którego przedmiotem byłyby jedynie ocena danego stosunku prawnego. Analogicznie więc możliwość wniesienia powództwa, którego celem jest podważenie możliwości prowadzenia egzekucji przeciwko dłużnikowi na podstawie tytułu wykonawczego, w tym na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego, któremu została nadana klauzula wykonalności, także na podstawie zarzutu dotyczącego nieważności czynności prawnej, wyłącza istnienie interesu prawnego u dłużnika

w wytoczeniu powództwa zmierzającego do ustalenia nieważności czynności prawnej, z której wynika wierzytelność ujęta w tytule wykonawczym. Takie też stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 5 maja 2000 r., II CKN 261/00 (nie publ.) oraz z dnia 16 czerwca 2004 r., III CK 139/03 (nie publ.), zgodnie z którym nie ma interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie nieważności umowy, jeżeli pozew został wniesiony po wszczęciu na wniosek banku egzekucji na podstawie bankowego tytułu wykonawczego.

Odmienne, na tle sprawy dotyczącej ustalenia nieważności umowy poręczenia, w wyroku z dnia 24 maja 2005 r., V CK 644/04 (nie publ.)

Sąd Najwyższy przyjął, że inne są skutki wydania orzeczenia ustalającego nieważność oświadczeń woli (art. 189 k.p.c.) oraz orzeczenia pozbawiającego wykonalności istniejący tytuł wykonawczy (art. 840 § 1 k.p.c.), a także odmienny jest charakter tych orzeczeń. Orzeczenie pozbawiające tytuł wykonawczy wykonalności ma charakter konstytutywny; orzeczenie ustalające nieważność złożonych oświadczeń woli (nieistnienie stosunku prawnego) - deklaratywny. Orzeczenie bowiem pozbawiające tytuł wykonawczy wykonalności nie rozstrzygnie, czy oświadczenie woli złożone przez powoda zachowało ważność, czy też skutecznie zostały unieważnione. Wprawdzie bowiem w toku postępowania wszczętego na podstawie art. 840 § 1 k.p.c. sąd musi ustalić, czy zachodzą przesłanki do wydania orzeczenia pozbawiającego tytuł wykonawczy wykonalności, ale ustalenia te nie znajdują odzwierciedlenia w sentencji orzeczenia. Orzeczenie takie nie będzie zatem stanowiło podstawy np. wykreślenia hipoteki.

Stanowisko wyrażone w wyroku z dnia 24 maja 2005 r., V CK 644/04, podzielił następnie Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 kwietnia 2015 r. w sprawie

III CSK 226/14 w którym wskazał, iż sama potencjalna możliwość wytoczenia powództwa o umorzenie egzekucji, albo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności opartego na zarzucie, że egzekwowana wierzytelność nie istnieje z powodu nieważności czynności prawnej, z której wierzytelność ta wynika, nie zawsze wyłącza istnienie po stronie dłużnika interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie nieważności czynności prawnej. Taka możliwość istnieje wtedy, gdy wyrok pozbawiający tytuł wykonawczy wykonalności (lub umarzający egzekucję) nie da pełnej ochrony prawnej dłużnikowi.

Nawet zatem, gdyby podzielić powyższy pogląd, iż nie zawsze możliwość wytoczenia powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności wyłącza istnienie interesu prawnego po stronie dłużnika, to i tak nie przesądza to o zasadności apelacji. Ponieważ ustalenie istnienia interesu prawnego jest przesłanką materialnoprawną warunkującą możliwość wniesienia powództwa o ustalenie, każdorazowo obowiązkiem powoda jest wykazanie tego interesu prawnego. Z tej przyczyny powód powinien był wykazać, z jakich przyczyn wytoczenie innego powództwa np. o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności opartego na wskazywanych zarzutach - nie zapewniłoby mu pełnej ochrony prawnej. Takie przyczyny nie zostały przez powoda wskazane, co uzasadnia wniosek, że powód nie wykazał istnienia interesu prawnego, o którym mowa w art. 189 k.p.c., w wytoczeniu powództwa o ustalenie. Brak interesu prawnego jest natomiast samodzielną przesłanką materialnoprawną uzasadniającą oddalenie powództwa o ustalenie. Jego brak czyni niedopuszczalnym także dokonywanie dalszych ustaleń faktycznych i ocen prawnych dotyczących, w tym przypadku, oceny nieważności umowy kredytu, co aktualizowałyby się dopiero wówczas, gdyby sąd stwierdził

istnienie u powoda interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie. Z tych przyczyn zaskarżony wyrok, mimo częściowo błędnego uzasadnienia, odpowiada prawu.

Z powyższych względów apelacja jako bezzasadna podległa na podstawie art. 385 kpc oddaleniu i z tych przyczyn, Sąd Apelacyjny nie odnosił się do zawartych w niej zarzutów. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 102 kpc odstępując od obciążenia powoda J. W. kosztami postępowania na rzecz strony pozwanej. Sąd wziął pod uwagę okoliczności związane z przebiegiem sprawy - charakter zgłoszonego roszczenia, jego znaczenie dla strony, subiektywne przekonanie o zasadności roszczenia oraz leżące poza procesem, jak sytuacja majątkowa, życiowa i przede wszystkim zdrowotna powoda.